

DOI: 10.32347/2786-7269.2023.6.379-385

УДК 373.2 (410)

Бондаренко Н.П.,bondarenko.np@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0001-7531-9858,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Досліджено досвід організації дошкільного освітнього середовища в Великій Британії. Розглянуто особливості функціонування та освітні підходи дошкільних навчальних закладів у країні, зокрема дитячих садків і дошкільних центрів. Надано загальний огляд сучасної дошкільної освіти в Великій Британії та акцентується на її важливості для розвитку дітей у віці до 5 років. Розглянуто «Фундаментальну програму дошкільної освіти» – національний документ, що визначає стандарти, цілі та зміст дошкільної освіти, проаналізовано її ключові принципи, такі як загальний розвиток дитини, навчання через гру, партнерство з батьками та індивідуалізація. У статті висвітлюється роль кваліфікованих педагогічних працівників і методів навчання, які сприяють розвитку дітей у дошкільних навчальних закладах. Особлива увага приділяється ролі гри та ігрової діяльності як важливого засобу підтримки та стимулювання розвитку дітей. Стаття досліджує взаємодію між педагогами та батьками у процесі дошкільного навчання, а також зазначає значення залучення батьків до навчального процесу. Обґрунтовано, що впровадження досвіду організації дошкільного освітнього середовища у Великій Британії в освітній простір в Україні може позитивно вплинути на розвиток дітей, підготовку до школи, розвиток їх творчих та аналітичних здібностей, а також збільшити статус та якість дошкільної освіти в нашій країні.

Загальна інформативність та актуальність статті робить її цінним джерелом для тих, хто цікавиться дошкільною освітою, педагогами, батьками та фахівцями в галузі освіти.

Ключові слова: розвиток дитини; досвід; організація; дошкільна освіта; освітній простір; дошкільне освітнє середовище.

Вступ. На сучасному етапі розвитку освітньої системи в Україні дуже важливим є питання євроінтеграції, що передбачає активну взаємодію та співпрацю нашої держави з країнами Європи. Згідно з новими державними стандартами в освіті, особлива увага приділяється розвитку дошкільної освіти, яка є першим щаблем загальної освітньої ланки. Щоб забезпечити цей розвиток, дуже важливо вивчити зарубіжний досвід організації дошкільного

освітнього середовища, зокрема прогресивні інноваційні підходи та методи з європейського освітнього простору.

Особливо цікавим є досвід Великої Британії, де освітня політика спрямована на розвиток та модернізацію змісту дошкільної освіти, враховуючи при цьому особливості культури та історії країни. Система дошкільного виховання у Великій Британії викликає особливий інтерес, зокрема її основні тенденції та особливості розвитку змісту дошкільної освіти, організації дошкільного освітнього середовища та структури освітніх програм, що використовуються в сучасних дошкільних закладах. Дослідження та аналіз досвіду Великої Британії у галузі дошкільної освіти дозволить творчо переосмислити та впровадити окремі прогресивні ідеї та інноваційні підходи в освітній простір України. Це може позитивно вплинути на розвиток системи дошкільної освіти в нашій країні та забезпечити її відповідність міжнародним стандартам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади дошкільної освіти у Великій Британії та її змісту сформувалися під впливом відомих світових вчених, таких як Ф. Фребель, М. Монтессорі, Р. Штайнер, Д. Дьюї, Ж. Піаже, М. Макміллан, С. Айзекс та інші.

Питанням вивчення зарубіжного досвіду дошкільної освіти приділяють увагу багато українських вчених, серед яких М. Аніщук, О. Бодаков, Л. Баєва, Л. Венгер, І. Гарник, В. Зебзеева, Є. Коваленко, Л. Козак, Козубовська, Т. Ключкович, О. Локшина, О. Ляшенко, Д. Сазонова та ін.

Результати аналізу наявних досліджень засвідчили, що в сучасних умовах проблеми вивчення зарубіжного досвіду дошкільної освіти, зокрема організації дошкільного освітнього середовища у Великій Британії, залишаються актуальними, але поки що не знайшли достатнього відображення в наукових працях.

Мета і завдання дослідження. Проаналізувати особливості організації дошкільного освітнього середовища у Великій Британії та обґрунтувати доцільність впровадження найбільш прогресивних ідей у освітній простір в Україні.

Методологія дослідження. У статті використано методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури) – для обґрунтування вихідних положень дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються українські й зарубіжні джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення; метод порівняльно-історичного аналізу – для виявлення методологічних підходів у організації дошкільного освітнього середовища у Великій Британії.

Результати дослідження.

Головною метою дошкільної освіти в Великій Британії є створення повноцінно розвинутої особистості, що досягається за допомогою кількох факторів. Британські вчені мають різні погляди на вікові та індивідуальні особливості всебічного розвитку дітей дошкільного віку, зокрема їх інтелектуального розвитку. Одні думки вважають, що найкращу основу для розвитку дитини дошкільного віку надає сім'я. Сімейне середовище вважається основним чинником розвитку дитини, що забезпечує найкращі умови для формування її особистості. У сім'ї дитина здобуває життєвий досвід, розвиває свій інтелектуальний потенціал, навчаючись і граючись, приймаючи приклад із батьків. Батьки повинні дбати про здоровий розвиток своєї дитини, стимулюючи її допитливість, спостережливість та найпростіші форми логічного мислення. Це сприяє подальшій соціалізації та адаптації дитини у зовнішньому середовищі, такому як дошкільні заклади та школи.

У той же час, інші учені, включаючи британських, вважають, що для повноцінного розвитку особистості дитини, особливо її когнітивних здібностей, одного сімейного оточення недостатньо. Важливо, щоб дитина спілкувалася не лише з дорослими, але й з однолітками, і для цього потрібне середовище, де діти можуть взаємодіяти - дошкільні навчальні заклади [1].

В Великій Британії, організація дошкільного освітнього середовища зазвичай реалізується через різноманітні типи дошкільних навчальних закладів, таких як дитячі садки і дошкільні центри.

Започатковані як заклади державного догляду за дітьми з небагатих сімей, дошкільні заклади Великої Британії пройшли шлях розвитку до сучасних різноманітних типів навчальних закладів, які пропонують диференційований підхід до виховання дітей. Це місця, де діти у віці від 2 до 5 років можуть грати, вчитися, спілкуватися та розвиватися під керівництвом кваліфікованих педагогічних працівників. Основні типи дошкільних закладів включають муніципальні та приватні денні ясла, ясельні школи, ясельні класи, ігрові групи, клуби для матерів та дітей та «групи можливостей» [2].

Зміст роботи цих закладів можна об'єднати в такі групи:

1. Денні ясла, де забезпечується відповідний догляд за дітьми.
2. Ясельні класи і школи – заклади інтелектуального розвитку та підготовки до школи.
3. Ігрові групи, клуби для матерів та дітей, «групи можливостей», які організовуються батьками. Ці заклади забезпечують найвищий рівень всебічного виховання [3].

Місцеві органи влади відкривають муніципальні денні ясла для дітей віком від кількох місяців до 4-5 років. Ці заклади є поширеними в країні, працюють з 8 до 18 години протягом усього року і призначені для виховання

дітей, чиї батьки працюють, але мають низький рівень доходів і потребують допомоги державних дошкільних закладів. Приватні денні ясла створюються різними приватними організаціями, особами, благодійними товариствами, релігійними організаціями тощо [2].

Більшість англійських дошкільних закладів приймають дітей з трирічного віку. Особливо популярні в Великій Британії є безкоштовні муніципальні ясельні школи та класи для дітей віком 3-5 років. Ясельні класи організовуються при початкових школах з метою розвитку дитини з різних аспектів – розумового, фізичного, морального, естетичного і трудового, а також для формування її індивідуальності.

Ігрові групи є найпоширенішим типом дошкільних закладів, які входять до Асоціації та отримують фінансування частково від держави, благодійних внесків і, в значній мірі, від батьків. Вони є домом для понад третини дітей віком 2-3 роки і мають групи з розмірами від 6 до 40 дітей. Ці заклади працюють з 2 до 3 годин від двох до п'яти днів на тиждень. Керівники ігрових груп, часто що стають матерями вихованців групи, проходять спеціальну психолого-педагогічну підготовку. «Групи можливостей» створюються для дітей з різними вадами розвитку, і вони працюють на зразок ігрових груп, але з меншою кількістю дітей і спеціальним ігровим і навчальним матеріалом. В клубах матері й дитини, мами обов'язково перебувають з дітьми протягом всього періоду перебування в групі [2].

Ця різноманітність типів дошкільних закладів і програм відображає головну концепцію англійської дошкільної освіти, яка розглядає дитину як активного учасника вивчення навколишнього середовища. Тому виховання спрямоване на розвиток індивідуальної особистості дитини та її самостійності в оволодінні різними видами діяльності [3]. Уряд Великої Британії ставить за мету забезпечити широкий доступ до якісної дошкільної освіти, і тому багато дошкільних навчальних закладів отримують фінансування від держави або отримують підтримку від місцевих органів влади, щоб знизити вартість освітніх послуг для батьків.

Розглянемо особливості створення освітнього середовища в дошкільних навчальних закладах та організацію життя дітей в ньому.

В основі програми дошкільного навчання в Великій Британії зазвичай лежить «Фундаментальна програма дошкільної освіти» (EYFS – Early Years Foundation Stage) [4]. Ця програма ставить перед собою мету забезпечити повний розвиток дітей у віці до 5 років і включає різні аспекти, такі як соціальний, емоційний, фізичний та когнітивний розвиток. Педагоги та інші співробітники дошкільних навчальних закладів мають професійну підготовку для роботи з дітьми дошкільного віку. Вони допомагають дітям розвиватися,

надають підтримку та відповідають за здоров'я і безпеку дітей під час перебування в закладі [5].

Під час організації дошкільного освітнього середовища віддається перевага інтегрованому підходу, що передбачає навчання через гру та розваги. Важливою є роль ігрової діяльності, яка сприяє розвитку творчості, виразного мовлення, соціальних навичок та впевненості.

У Великобританії «ясельна школа» має багатий набір різноманітного обладнання та матеріалів: великі мольберти з прикріпленими аркушами паперу, набори великих банок з фарбами, пензлики, крейди; верстак із лещатами, інструментами і матеріалами (молотки, кліщі, цвяхи, пили, шматки дерева); ванна з водою, де знаходяться плаваючі іграшки та специфічні «водяні іграшки», такі як водяні млини; пісочниці з сухим і мокрим піском та безліч іншого матеріалу, що сприяє розвитку розумових і фізичних здібностей дитини [2].

У дитячих садках використовується організація простору за «відкритим планом». Всі кімнати відокремлені одна від одної перегородками, і дітям надається можливість вільно пересуватися по всьому дитячому садку. В приміщенні є стелажі для книг та іграшок, столи з настільними іграми, добре обладнані куточки для ігор з піском і водою, зони для конструктивно-будівельних ігор. Також діти мають змогу пограти на піаніно або працювати на комп'ютері. Особливу увагу приділяють створенню тихої зони, де діти можуть відпочити та розслабитися. Загальна мета освітнього середовища полягає в тому, щоб надати дітям можливість самостійно вибирати та займатися будь-якою привабливою для них діяльністю [3].

Таким чином, дошкільні освітні заклади Великої Британії мають за мету створити позитивне та підтримуюче середовище для дітей. Забезпечення емоційного добробуту, розвитку самодостатності та підтримка самовираження є основними пріоритетами у вихованні в цих закладах. Залучення батьків до навчального процесу також вважається ключовим аспектом дошкільної освіти. Дошкільні заклади активно співпрацюють з батьками, надають їм інформацію про розвиток та навчання дитини, організовують зустрічі та спільні заходи.

Впровадження найбільш прогресивних ідей організації дошкільного освітнього середовища, які довели своєю ефективністю у Великій Британії, в освітній простір в Україні має ряд вагомих переваг. Підходи до організації дошкільного освітнього середовища сприяють всебічному розвитку дітей, зокрема їх соціальним, емоційним, фізичним та когнітивним здібностям. Вони сприяють розвитку творчості, самостійності та критичного мислення у дітей. Прогресивні методи організації дошкільного навчання можуть допомогти дітям засвоїти ключові навички і знання, необхідні для успішного навчання у

початкових класах. Це може знизити ризик шкільного неуспіху та поліпшити загальний академічний прогрес. Впровадження прогресивних підходів сприяє активнішому залученню батьків до навчального процесу. Партнерство з батьками підтримується та стимулюється, що сприяє кращому сприйняттю та розвитку дитини.

Висновки і пропозиції. У ході проведеного дослідження було виявлено, що організація дошкільного освітнього середовища у Великобританії націлена на створення сприятливих умов для розвитку дітей, включаючи соціальні, емоційні, фізичні та когнітивні аспекти, а також забезпечення підтримки та партнерства з батьками у процесі навчання. Підходи дошкільного освітнього середовища ґрунтуються переважно на ідеї «вільного виховання», створення умов для різноманітних видів діяльності, а також дозволу дітям самостійно обирати ті активності, що їм подобаються. Англійські педагоги не роблять жорсткої розмежування між різними видами діяльності дитини. Всі вони розглядаються як ігрові, незалежно від того, чи це гра з водою, піском, будівельним матеріалом і т.д. Таким чином, виховання в дошкільних закладах розглядається як навчання через гру. Впровадження прогресивних ідей організації дошкільного освітнього середовища у Великій Британії в освітній простір в Україні може позитивно вплинути на розвиток дітей, підготовку до школи, розвиток їх творчих та аналітичних здібностей, а також збільшити статус та якість дошкільної освіти в країні.

Список літератури

1. Гарник І. Чинники та засоби розумового розвитку дитини у системі дошкільного виховання Великої Британії. Педагогічні науки. Випуск 126. 2015. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10799/Harnyk.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Козак Л. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід. Освітологічний дискурс, 2017, № 3-4 (18-19), С. 235-251.
3. Сазонова Д. С., Зебзеева В. А. Системы дошкольного образования за рубежом: их педагогический потенциал. JSRP. 2014. №8 (12). С.161-166.
4. Bruce T. Core Experiences for the Early Years Foundation Stage. Kate Greenaway Nursery School and Children's Centre. London, September 2009. 69 p.
5. British Children's Programmes. URL: <http://www.anglotopia.net/british-entertainment/brit-tv/brit-telly-five-best-classic-british-childrens-programmes-kids-will-love-favorite>.

Nataliia Bondarenko,

Kyiv National University of Construction and Architecture

EXPERIENCE OF THE ORGANIZATION OF THE PRE-SCHOOL EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE UK

The article examines the experience of organizing a preschool educational environment in the UK. Features of functioning and educational approaches of

preschool educational institutions in the country, particularly kindergartens and preschool centers, are considered. It provides an overview of current early childhood education in the UK and emphasizes its importance for developing children under five. The "Fundamental Program of Preschool Education" – a national document that defines the standards, goals, and content of preschool education – was considered, and its fundamental principles were analyzed, such as the child's overall development, learning through play, partnership with parents, and individualization. The article highlights the role of qualified pedagogical workers and teaching methods that contribute to the development of children in preschool educational institutions. Special attention is paid to play and play activities as an essential means of supporting and stimulating children's development. The article examines the interaction between teachers and parents in the process of preschool education and also notes the importance of involving parents in the educational process. It is substantiated that the introduction of the experience of organizing a preschool educational environment in the UK into the educational space in Ukraine can positively affect the development of children, preparation for school, the development of their creative and analytical abilities, as well as increase the status and quality of preschool education in our country.

The overall informativeness and relevance of the article make it a valuable resource for those interested in preschool education, teachers, parents, and education professionals.

Keywords: child development; experience; organization; preschool education; educational space; preschool educational environment.

REFERENCES

1. Harnyk I. Factors and means of mental development of the child in the preschool education system of Great Britain. Pedagogical sciences. Issue 126. 2015. URL:<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10799/Harnyk.pdf?sequence=1&isAllovedy>. {in Ukrainian}.
2. Kozak L. Modern preschool education: European experience. Educational discourse, 2017, №. 3-4 (18-19), pp. 235-251. {in Ukrainian}.
3. Sazonova D. S., Zebzeeva V. A. Systems of preschool education abroad: their pedagogical potential. JSRP. 2014. №. 8 (12). P.161-166. {in russian}.
4. Bruce T. Core Experiences for the Early Years Foundation Stage. Kate Greenaway Nursery School and Children's Centre. London, September 2009. 69 p. {in English}.
5. British Children's Programmes. URL: <http://www.anglotopia.net/british-entertainment/brit-tv/brit-telly-five-best-classic-british-childrens-programmes-kids-will-love-favorite>. {in English}.